Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

16. juli 2026 *

»Præjudiciel forelæggelse – retsstat – dommeres uafhængighed – artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU – artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – national lovgivning, der gør det muligt at efterprøve overholdelsen af kravene om uafhængighed og upartiskhed for en fungerende dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) – sammensætningen af det dommerkollegium, der skal efterprøve overholdelsen af disse krav – uregelmæssighed ved omstændighederne omkring udnævnelsen af et medlem af et sådant dommerkollegium – følgerne af denne uregelmæssighed – upartiskhed – EU-rettens forrang«

I sag C-748/23 [Gekus] [i],

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) ved afgørelse af 20. oktober 2023, indgået til Domstolen den 6. december 2023, i sagen

C. Limited

mod

S.,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, I. Jarukaitis (refererende dommer), Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende dommer i Fjerde Afdeling, og dommerne M. Condinanzi, N. Jääskinen og R. Frendo,

generaladvokat: N. Emiliou,

justitssekretær: fuldmægtig E. Sartori,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. juni 2025,

efter at der er afgivet indlæg af:

– C. Limited ved adwokaci M. Kotowicz og M. Radwan-Röhrenschef,

* Processprog: polsk.

[i] Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

– M.S. ved adwokaci J. Baniewska og M. Gutowski samt radca prawny R. Rogala,

– den polske regering ved B. Majczyna, D. Mazur, M. Rzotkiewicz og S. Żyrek, som befuldmægtigede,

– den belgiske regering ved C. Jacob, M. Jacobs, C. Pochet og L. Van den Broeck, som befuldmægtigede,

– den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og J.M. Hoogveld, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved K. Herrmann, P. Stancanelli og P.J.O. Van Nuffel, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 1. august 2025,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem et irsk selskab, C. Limited, og en irsk statsborger, M.S., vedrørende et krav om betaling som følge af retshandler foretaget i Polen.

Retsforskrifter

3 Artikel 29 i ustawa o Sądzie Najwyższym (lov om den øverste domstol) af 8. december 2017 (Dz. U. af 2018, pos. 5), som ændret ved ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (lov om ændring af lov om den øverste domstol og visse andre love) af 9. juni 2022 (Dz. U. af 2022, pos. 1259) (herefter »lov om den øverste domstol«) foreskriver:

»[...]

2. I forbindelse med [Sąd Najwyższys (øverste domstol, Polen)] eller dens organers virke kan der ikke rejses tvivl om lovmæssigheden af [retsinstanser], statslige forfatningsorganer og retsbeskyttelsesorganer.

3. [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] eller et andet magtorgan kan hverken fastslå eller bedømme lovligheden af udnævnelsen af en dommer eller den deraf følgende beføjelse for den pågældende til at beklæde embedet som dommer.

4. Omstændighederne vedrørende udnævnelsen af en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] kan ikke udgøre den eneste grund til at anfægte en afgørelse truffet under deltagelse af denne dommer eller til at betvivle dommerens uafhængighed og upartiskhed.

5. Det er tilladt at foretage en vurdering af, om kravene om uafhængighed og upartiskhed overholdes af en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] eller en dommer, der er forflyttet til [denne] domstol, under hensyntagen til omstændighederne vedrørende vedkommendes udnævnelse og adfærd efter udnævnelsen – på anmodning af den i stk. 7 omhandlede borger – hvis dette under omstændighederne i en given sag kan føre til en tilsidesættelse af princippet om uafhængighed og upartiskhed, der påvirker sagens udfald, under hensyntagen til borgerens situation og sagens karakter.

6. En anmodning om konstatering af, at de i stk. 5 omhandlede krav er opfyldt, [(herefter »uafhængigheds- og upartiskhedstesten«)] kan indgives mod en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] eller en dommer, der er forflyttet til denne domstol, og som er tilknyttet et dommerkollegium, der behandler:

1) en klage

[...]

7. Enhver part i en sag ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] har i de i stk. 6 omhandlede tilfælde ret til at indgive en sådan anmodning.

[...]

9. Anmodningen skal opfylde de krav, der er fastsat for et procesdokument, og skal desuden indeholde:

1) en anmodning om, at det fastslås, at betingelserne i stk. 5 er opfyldt i det foreliggende tilfælde

2) de omstændigheder, der begrunder anmodningen, samt beviselementerne til støtte herfor.

10. En anmodning, der ikke opfylder de betingelser, der er fastsat i artikel 29, stk. 9, i lov om den øverste domstol afvises uden frist til at afhjælpe formelle mangler ved anmodningen. En anmodning, der er indgivet uden for fristen, eller som ikke kan antages til realitetsbehandling af en anden grund, afvises ligeledes.

[...]

15. [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] behandler anmodningen for lukkede døre i et dommerkollegium med fem dommere, der udtages ved lodtrækning blandt samtlige medlemmer af [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], efter at have hørt den dommer, anmodningen er rettet mod, medmindre en høring er umulig eller meget vanskelig. Dommeren kan fremsætte sine bemærkninger skriftligt. Den pågældende dommer udelukkes fra lodtrækningen.

[...]

18. Hvis anmodningen tages til følge, udelukker Sąd Najwyższy (øverste domstol) dommeren fra sagen. Den omstændighed, at en dommer udelukkes fra en sag, kan ikke udgøre en grund til at udelukke denne dommer i andre sager, der behandles med vedkommendes deltagelse.

[...]

21. Den kendelse, der afsiges efter behandlingen af anmodningen, kan appelleres til [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] i et dommerkollegium med syv dommere, som udtages ved lodtrækning blandt samtlige medlemmer af [Sąd Najwyższy (øverste domstol)]. Den pågældende dommer og dommeren, som har deltaget i afsigelsen af den appellerede kendelse, udelukkes fra udtrækningen.«

Retsforhandlinger og de præjudicielle spørgsmål

4 Hovedsagen vedrører en tvist mellem et irsk selskab, C. Limited, og en irsk statsborger, M.S., vedrørende deres respektive rettigheder og forpligtelser i forbindelse med retshandler indgået i Polen.

5 Det fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, at Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen) ved dom af 10. juni 2021 pålagde M.S. at betale C. Limited et beløb svarende til sidstnævntes fordring.

6 Den 29. juli 2021 anmodede M.S. High Court (ret i første instans, Irland) om i henhold til artikel 46, sammenholdt med artikel 45, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1), at afslå at anerkende og fuldbyrde dommen afsagt af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) med den begrundelse, at hans ret til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov, var blevet tilsidesat som følge af tilstedeværelsen i det dommerkollegium, der afsagde denne dom, af en dommer udnævnt af den polske justitsminister på ubestemt tid.

7 Sideløbende hermed iværksatte M.S. kassationsanke ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) til prøvelse af denne dom fra Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa). Der blev udpeget et dommerkollegium med tre dommere, herunder dommer JG, til at træffe afgørelse i appelsagen.

8 C. Limited indgav en anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest vedrørende dommer JG i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i artikel 29 i lov om den øverste domstol.

9 Med henblik på at godtgøre, at dommer JG ikke opfyldte kravene om uafhængighed og upartiskhed, påberåbte C. Limited sig forskellige omstændigheder, herunder omstændighederne i forbindelse med hans udnævnelse.

10 C. Limited gjorde for det første gældende, at dommer JG var blevet udnævnt til dommer ved afdelingen for civile sager ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) den 10. oktober 2018 på grundlag af resolution nr. 330/2018 fra Krajowa Rada Sądownictwa (det nationale domstolsråd, Polen) (herefter »domstolsrådet«), selv om gennemførelsen heraf var blevet suspenderet den 27. september 2018 ved kendelse afsagt af Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Polen). Ved dom af 6. maj 2021 annullerede sidstnævnte ret denne resolution.

11 For det andet påberåbte C. Limited sig dommer JG's adfærd efter vedkommendes udnævnelse til afdelingen for civile sager ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) og henviste i denne henseende til en erklæring af 28. november 2019, underskrevet af visse dommere i denne afdeling, herunder JG, hvorefter dom af 19. november 2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings

uafhængighed) (C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982), ikke finder anvendelse på dommere ved den nævnte afdeling, der er udnævnt på grundlag af en afgørelse fra domstolsrådet vedtaget i dets nye sammensætning.

12 For det tredje har C. Limited henvist til den omstændighed, at M.S. søger at få de irske retsinstanser til at afslå at erklære dommen fra Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) for eksigibel, idet han i denne forbindelse har påberåbt sig en tilsidesættelse af hans ret til en rettergang ved en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov. Under disse omstændigheder skal proceduren for Sąd Najwyższy (øverste domstol) ifølge C. Limited gennemføres for dommere, hvis uafhængighed og upartiskhed ikke kan drages i tvivl.

13 I overensstemmelse med den procedure, der er foreskrevet i artikel 29 i lov om den øverste domstol, blev det dommerkollegium, der skulle træffe afgørelse om en uafhængigheds- og upartiskhedstest sammensat af fem dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som blev udvalgt ved lodtrækning. Dette dommerkollegium omfatter to dommere fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), der blev udnævnt før 2018, og tre dommere, der blev udnævnt efter forslag fra domstolsrådet i dets nye sammensætning.

14 Ved behandlingen af spørgsmålet om, hvorvidt denne anmodning fra C. Limited kan antages til realitetsbehandling, er den forelæggende ret, sat med en enkelt dommer, nemlig den refererende dommer, som også er formand for dette dommerkollegium på fem dommere, i tvivl om fortolkningen af artikel 29, stk. 5, i lov om den øverste domstol, sammenholdt med bestemmelserne i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og i chartrets artikel 47.

15 I denne henseende har den forelæggende ret henvist til to fortolkninger af denne bestemmelse i national ret vedrørende anvendelsen af uafhængigheds- og upartiskhedstesten, der følger af retspraksis fra Sąd Najwyższy (øverste domstol).

16 Ifølge den første »strenge« fortolkning afvises anmodninger, der støttes på artikel 29, stk. 5, i lov om den øverste domstol, i forbindelse med undersøgelsen af, om de kan antages til realitetsbehandling, hvis de udelukkende er baseret på omstændighederne omkring udnævnelsen af den pågældende dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). Ifølge denne fortolkning skal anmodningen om testen nemlig præcisere dels disse omstændigheder og denne dommers adfærd efter denne udnævnelse, således at det er muligt at fastslå, at kravene om uafhængighed og upartiskhed ikke er opfyldt for den pågældendes vedkommende, dels betydningen af tilsidesættelsen af disse krav for udfaldet af den sag, inden for rammerne af hvilken denne anmodning er blevet indgivet, henset til dennes karakter.

17 Ifølge den anden fortolkning skal anmodninger, der fremsættes på grundlag af artikel 29, stk. 5, i lov om den øverste domstol, undersøges i et bredere perspektiv på grundlag af den fælles resolution, der blev vedtaget af afdelingen for civile sager og afdelingen for strafferetssager samt afdelingen for arbejds- og socialsikringsret ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) den 23. januar 2020, hvori det blev fastslået, at domstolsrådet, der har været direkte underlagt de politiske myndigheder siden ikrafttrædelsen af loven af 8. december 2017, ikke er et uafhængigt organ. Ifølge denne resolution udgør et dommerkollegium, hvis medlemmer omfatter en person, der er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet i dets nye sammensætning, en ret, der er ulovligt sammensat, således at den pågældende retslige procedure er ugyldig.

18 I den foreliggende sag ønsker den forelæggende ret oplyst, om kravet om en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov, er opfyldt, når tre medlemmer af det dommerkollegium med fem dommere, der ved lodtrækning blev udvalgt med henblik på at behandle C. Limiteds anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest, er omfattet af den resolution fra de tre afdelinger, der er nævnt i denne doms foregående præmis. Ifølge den forelæggende ret bør de dommere, der er udnævnt til Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet i dets nye sammensætning, ikke deltage i behandlingen af denne type anmodninger, eftersom dette ville krænke retten til en retfærdig rettergang. I denne sammenhæng er den forelæggende ret i tvivl om, hvordan disse anmodninger skal behandles i overensstemmelse med kravene i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47.

19 Under disse omstændigheder har Sąd Najwyższy (øverste domstol), sat med en enedommer, besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, forstås således, at omstændighederne ved udnævnelse af en dommer til et dommerembede kan indikere, at dommeren ikke opfylder kravene om uafhængighed og upartiskhed, hvis omstændighederne ved udnævnelsen fører til, at der oprettes en domstol, der krænker en persons ret til adgang til [prøvelse ved en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov], eller at manglende opfyldelse af disse krav afgøres ved, at dommeren passivt accepterer (ved at dømme i sagen) uregelmæssigheder i proceduren for den pågældendes udnævnelse som dommer, hvilket fører til, at der oprettes en domstol, der krænker den enkeltes ret til adgang til [prøvelse ved en sådan domstol]?

2) Skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, forstås således, at der i forbindelse med en forudgående prøvelse af, om en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) er [uafhængig og] upartisk, ikke kan deltage dommere, hvis deltagelse, eftersom de er udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet [i dets nye sammensætning], i sig selv krænker en persons ret til adgang til domstolsprøvelse?

3) Hvis det andet spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, da forstås således, at Sąd Najwyższy (øverste domstol) i henhold til national ret er forpligtet til at udforme rettens sammensætning i forbindelse med en mellemafgørelse om en dommers upartiskhed [(den såkaldte uafhængigheds- og upartiskhedstest)], uden deltagelse af sådanne dommere, og som en sidste udvej, til at undlade at anvende en national bestemmelse om, at en sådan anmodning skal behandles af et dommerkollegium bestående af fem dommere og til at behandle anmodningen i et andet dommerkollegium, uden deltagelse af sådanne dommere?«

Formaliteten vedrørende de præjudicielle spørgsmål

20 C. Limited har i det væsentlige gjort gældende, at det første spørgsmål skal afvises, fordi Domstolens besvarelse ikke er nødvendig for undersøgelsen af selskabets anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest. Ifølge C. Limited er sidstnævnte anmodning ikke alene er baseret på omstændighederne ved udnævnelsen af den pågældende dommer, men ligeledes på andre forhold, såsom denne dommers adfærd efter udnævnelsen. Denne anmodning opfylder således kravene i artikel 29 i lov om den øverste domstol og skal derfor realitetsbehandles, uanset Domstolens besvarelse af dette spørgsmål.

21 Det bemærkes i denne henseende, at anmodningen om en uafhængigheds- og upartiskhedstest i hovedsagen ganske vist er baseret på flere forhold, hvoraf nogle ikke har noget at gøre med omstændighederne omkring udnævnelsen af den pågældende dommer. Dette er imidlertid ikke tilstrækkelig til, at det første spørgsmål er uden betydning for afgørelsen af tvisten.

22 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nemlig nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at omstændighederne ved en dommerudnævnelse i sig selv kan indikere, at en dommer ikke opfylder de krav om uafhængighed og upartiskhed, der er fastsat i disse bestemmelser. Såfremt Domstolen besvarer dette spørgsmål bekræftende, og hvis de betingelser for udnævnelsen af den pågældende dommer, som sagsøgeren i hovedsagen har henvist til, er opfyldt i den foreliggende sag, vil den forelæggende ret kunne fastslå, at disse krav ikke er opfyldt, uden at den vil skulle undersøge de øvrige forhold, der er fremført til støtte for anmodningen om en uafhængigheds- og upartiskhedstest. Besvarelsen af det første spørgsmål kan således i sig selv være afgørende for udfaldet af tvisten i hovedsagen.

23 I retsmødet har parterne ligeledes drøftet, om det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling. I denne henseende er det i det væsentlige blevet gjort gældende, at den forelæggende ret muligvis ikke er i stand til at anvende Domstolens svar. I den foreliggende hovedsag er den forelæggende ret nemlig sat af en enedommer, nemlig den refererende dommer, som ligeledes er formand for det dommerkollegium med fem dommere, der skal behandle den anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest, som sagsøgeren i hovedsagen har indgivet. Denne omstændighed kan give anledning til tvivl med hensyn til denne retsinstans' mulighed for effektivt at anvende Domstolens fortolkning af EU-retten. Det er desuden blevet anført, at lov om den øverste domstol ikke indeholder konkrete regler om inhabilitetsindsigelser mod dommere, der efter en lodtrækning udpeges til at deltage i det dommerkollegium, der skal træffe afgørelse om en anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest vedrørende en af disse dommere. Under disse omstændigheder er der usikkerhed med hensyn til den forelæggende rets mulighed for at afhjælpe enhver vanskelighed, som Domstolen måtte identificere ved besvarelsen af det andet og det tredje spørgsmål.

24 I denne henseende skal det fastslås, at den forelæggende ret er sammensat af formanden for det dommerkollegium med fem dommere, der skal behandle anmodningen om en uafhængigheds- og upartiskhedstest, og at denne netop er ophavsmand til den præjudicielle forelæggelse. Som generaladvokaten har anført i punkt 38 i forslaget til afgørelse, har den polske regering i retsmødet således bekræftet, at formanden for dommerkollegiet i henhold til polsk ret kan træffe andre foranstaltninger for at undgå en ulovlig sammensætning af dommerkollegiet. De indvendinger, der er rejst mod realitetsbehandlingen af det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål skal derfor forkastes.

25 De tre præjudicielle spørgsmål kan derfor antages til realitetsbehandling.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

26 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nemlig nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at omstændighederne omkring udnævnelsen af en dommer i sig selv kan medføre en tilsidesættelse af retten til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser.

27 Det bemærkes indledningsvis, således som det fremgår af Domstolens praksis, at selv om organiseringen af den dømmende magt i medlemsstaterne, herunder bl.a. de nationale domstoles oprettelse, sammensætning, kompetence og funktion, henhører under medlemsstaternes kompetence, er medlemsstaterne under udøvelsen af denne kompetence ikke desto mindre forpligtet til at overholde de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EU-retten, og navnlig artikel 19 TEU (jf. i denne retning dom af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 28).

28 I denne henseende udgør princippet om effektiv domstolsbeskyttelse, som artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU henviser til, et generelt EU-retligt princip, der bl.a. er fastslået i artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), hvortil chartrets artikel 47, stk. 2, svarer. Der skal derfor tages behørigt hensyn til sidstnævnte bestemmelse ved fortolkningen af denne artikel 19, stk. 1, andet afsnit (jf. i denne retning dom af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 42).

29 Garantierne om adgang til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov, og navnlig de garantier, der fastlægger begrebet og sammensætningen af en sådan domstol, udgør hjørnestenen i retten til en retfærdig rettergang. Efterprøvelsen af, om en instans i kraft af sin sammensætning udgør en sådan domstol, er – når der består alvorlig tvivl herom – nødvendig for den tillid, som domstolene i et demokratisk samfund skal indgyde borgerne (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis).

30 Det fremgår af fast retspraksis, at de garantier for uafhængighed og upartiskhed, som kræves efter EU-retten, forudsætter, at der findes regler – om bl.a. det pågældende organs sammensætning, medlemmernes udnævnelse og funktionsperiode, tilfælde, hvor organets medlemmer kan vige deres sæde, tilfælde, hvor de har pligt til at vige deres sæde, samt tilfælde, hvor de kan afsættes – som gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl i offentligheden om, at dette organ er uimodtageligt for påvirkninger udefra og neutralt i forhold til de interesser, som står over for hinanden (dom af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 109, og af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 70).

31 Domstolen har under henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis fastslået, at selv om retten til adgang til en »domstol, der forudgående er oprettet ved lov«, udgør en selvstændig ret, er denne ret ikke desto mindre meget nært knyttet til garantierne for »uafhængighed« og »upartiskhed«. I overensstemmelse med det princip om magtens tredeling, som er kendetegnende for en retsstats funktionsmåde, skal retsinstansernes uafhængighed navnlig sikres i forhold til den lovgivende og den udøvende magt (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).

32 I denne henseende har kravet om en »domstol, der forudgående er oprettet ved lov« som omhandlet i EU-retten til formål at forhindre, at organisationen af retssystemet overlades til den udøvende magts skøn, og at sørge for, at dette område reguleres af en lov, der er vedtaget af den lovgivende magt på en måde, som er i overensstemmelse med de regler, der danner rammen for udøvelsen af dens kompetence. Dette udtryk afspejler navnlig værdien om respekt for retsstaten og vedrører ikke blot selve retsgrundlaget for domstolens eksistens, men også domstolens sammensætning i hver sag samt enhver anden bestemmelse i national ret, hvis manglende overholdelse medfører, at en eller flere dommeres deltagelse i efterprøvelsen af sagen bliver ulovlig, hvilket navnlig omfatter bestemmelser vedrørende medlemmerne af den pågældende domstols uafhængighed og upartiskhed (jf. i denne retning dom af 26.3.2020, Fornyet prøvelse Simpson mod Rådet og HG mod Kommissionen, C-542/18 RX-II og C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, præmis 73 og den deri nævnte retspraksis, af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 129, og af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 73).

33 Det er derfor stadig nødvendigt, at de materielle betingelser og den processuelle fremgangsmåde, hvorunder afgørelser om dommerudnævnelser vedtages, har en sådan karakter, at der ikke opstår rimelig tvivl i offentligheden om, at de pågældende dommere er uimodtagelige for påvirkninger udefra og neutrale i forhold til de interesser, som står over for hinanden, når de berørte først er blevet udnævnt. Navnlig er det i denne forbindelse vigtigt, at disse betingelser og denne fremgangsmåde er udfærdiget på en sådan måde, at de krav, der er gengivet i nærværende doms foregående præmis, opfyldes (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).

34 Hvad nærmere bestemt angår dommerudnævnelsesprocessen har Domstolen fastslået, at henset til de grundlæggende konsekvenser, som denne har for den dømmende magts funktion og legitimitet i en demokratisk stat baseret på lovens suverænitet, er en sådan proces nødvendigvis et element, som er uløseligt forbundet med begrebet »domstol, der forudgående er oprettet ved lov« som omhandlet i chartrets artikel 47, stk. 2, idet den har præciseret, at en domstols uafhængighed i denne bestemmelses forstand navnlig måles ud fra, hvordan dens medlemmer er udnævnt (jf. i denne retning dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis).

35 Når dette er sagt, er det dog ikke alle fejl i forbindelse med en dommerudnævnelsesprocedure, der er af en sådan art, at der kan sås tvivl om den pågældende dommers uafhængighed og upartiskhed og dermed om, hvorvidt et dommerkollegium, hvori denne dommer har sæde, har status som en

»uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov« i EU-rettens forstand (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).

36 Det følger af fast retspraksis, at en ulovlighed, der er begået under udnævnelsen af dommere inden for det pågældende retssystem, indebærer en tilsidesættelse af kravet om en »domstol, der forudgående er oprettet ved lov«, navnlig når denne ulovlighed er af en sådan art og alvorlighed, at den skaber en reel risiko for, at andre dele af statsmagten, navnlig den udøvende magt, kan udøve et skøn, der ikke tilkommer denne, hvorved integriteten af resultatet af udnævnelsesproceduren bringes i fare, og der således sås en rimelig tvivl hos borgerne med hensyn til den eller de pågældende dommeres uafhængighed og upartiskhed, hvilket er tilfældet, når der er tale om grundlæggende regler, der udgør en integrerende del af indretningen og funktionen af dette retssystem (jf. i denne retning dom af 26.3.2020, Fornyet prøvelse Simpson mod Rådet og HG mod Kommissionen, C-542/18 RX-II og C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).

37 Konstateringen af, at der foreligger en tilsidesættelse af kravet om en »domstol, der forudgående er oprettet ved lov«, og at denne tilsidesættelse har konsekvenser, er underlagt en samlet vurdering af en række forhold, der samlet set bidrager til at skabe rimelig tvivl hos borgerne om dommernes uafhængighed og upartiskhed (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).

38 Under anvendelse af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 29-31, fastslog Domstolen i præmis 77 i dom af 21. december 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (En dommers forbliven i sit embede) (C-718/21, EU:C:2023:1015), for så vidt angår vurderingen af, om Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager) ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) havde karakter af en »ret« som omhandlet i artikel 267 TEUF, at de såvel systemiske som faktuelle forhold, som karakteriserede udnævnelsen af flere dommere dette organ, samlet set havde til følge, at denne instans ikke har egenskab af en »uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov« som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 4.9.2025, AW »T«, C-225/22, EU:C:2025:649, præmis 49 og 50).

39 På samme måde har Domstolen i præmis 35 og 37 i dom af 7. november 2024, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (C-326/23, EU:C:2024:940), fastslået, at de mangler, der havde påvirket den proces, der førte til udnævnelsen af den enedommer, som udgjorde det forelæggende organ, og som var blevet udnævnt til afdelingen for civile sager ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), var identiske med dem, der havde påvirket proceduren for udnævnelse af dommere ved afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager, og at de i sig selv var tilstrækkelige til at skabe rimelig og alvorlig tvivl hos borgerne om denne dommers uafhængighed og upartiskhed, således at sidstnævnte ikke udgjorde en »ret« som omhandlet i artikel 267 TEUF.

40 Som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, kan visse mangler i dommerudnævnelsesproceduren således i sig selv indikere, at de pågældende dommere ikke opfylder kravene om uafhængighed og upartiskhed. I sådanne tilfælde kan det ikke kræves af en part i sagen, som rejser spørgsmålet om overholdelsen af disse krav, at denne part fremlægger yderligere oplysninger med henblik på at underbygge den angivelige tilsidesættelse af disse krav.

41 Hvad angår anmodningen om en uafhængigheds- og upartiskhedstest for en dommer, der indgår i et dommerkollegium, med henblik på at fastslå, om dette opfylder kravene om en uafhængig og upartisk domstol, der på forhånd er oprettet ved lov som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal den part, der fremsætter en sådan anmodning, derfor kunne nøjes med at påberåbe sig argumenter, der alene bygger på omstændighederne omkring den pågældende dommers udnævnelse, og som godtgør, at der i den forbindelse er begået en uregelmæssighed af en sådan art og alvor, at dette hos borgerne vækker tvivl om dommerens uafhængighed og upartiskhed i forhold til den udøvende eller lovgivende magt, uden at det er nødvendigt at påberåbe sig andre omstændigheder.

42 Såfremt bestemmelserne i artikel 29, stk. 5 og 9, i lov om den øverste domstol anvendes af dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) på en sådan måde, at de forpligter den part, der anmoder om en uafhængigheds- og upartiskhedstest for en dommer, til i overensstemmelse med det, der er nævnt i nærværende doms præmis 16, at påberåbe sig yderligere forhold vedrørende denne dommers adfærd efter vedkommendes udnævnelse, som kan udgøre en tilsidesættelse af de krav om uafhængighed og upartiskhed, der gælder for den pågældende, idet denne part ligeledes skal præcisere denne tilsidesættelses indvirkning på udfaldet af en given sag, er en sådan anvendelse i strid med bestemmelserne i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47.

43 I betragtning af alle de ovenstående overvejelser skal det første spørgsmål besvares således, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at omstændighederne omkring udnævnelsen af en dommer i sig selv kan medføre en tilsidesættelse af retten til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser, hvis disse omstændigheder indebærer en uregelmæssighed af en sådan art og alvor, at den vækker rimelig tvivl hos borgerne om denne dommers uafhængighed eller upartiskhed.

Det andet spørgsmål

44 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, hvorvidt artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at prøvelsen af, om kravene om uafhængighed og upartiskhed vedrørende en siddende dommer ved en retsinstans er overholdt og dermed kravene vedrørende retten til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser, betros et dommerkollegium ved denne retsinstans, der omfatter en eller flere dommere, som på grund af omstændighederne ved deres udnævnelse befinder sig i en situation, der er identisk med den, som den dommer, der er genstand for denne prøvelse, befinder sig i.

45 Som det er anført i nærværende doms præmis 28, udgør princippet om en effektiv retsbeskyttelse, hvortil der henvises i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, i denne henseende et generelt princip i EU-retten, som udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner, og som navnlig er fastslået i EMRK's artikel 6, stk. 1, hvortil chartrets artikel 47, stk. 2, svarer.

46 For så vidt som chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved EMRK, tilsigter chartrets artikel 52, stk. 3, i øvrigt at sikre den nødvendige sammenhæng mellem de i chartret indeholdte rettigheder og de tilsvarende ved EMRK sikrede rettigheder, dog uden at dette berører EU-rettens autonomi. Ifølge forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17) svarer chartrets artikel 47, stk. 2, til EMRK's artikel 6, stk. 1. Domstolen skal følgelig sørge for, at den fortolkning, som den foretager i den foreliggende sag, sikrer et beskyttelsesniveau, som ikke tilsidesætter det beskyttelsesniveau, der er sikret ved EMRK's artikel 6, stk. 1, således som denne bestemmelse fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (jf. i denne retning dom af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

47 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at enhver medlemsstat i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal sørge for, at de retsinstanser, der som »ret« i EU-rettens forstand skal træffe afgørelse om spørgsmål, der er knyttet til anvendelsen eller til fortolkningen af denne ret, og som således henhører under medlemsstatens retsmiddelsystem på de områder, der er omfattet af EU-retten, opfylder kravene til en effektiv domstolsbeskyttelse, herunder kravet om uafhængighed (dom af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

48 Det bemærkes i denne henseende, at kravet om retternes uafhængighed, som er uløseligt forbundet med udøvelsen af dømmende myndighed, er en del af kerneindholdet i retten til en effektiv retsbeskyttelse og i den grundlæggende ret til en retfærdig rettergang, der har afgørende betydning som garant for beskyttelsen af samtlige de rettigheder, som borgerne afleder af EU-retten, og for bevarelsen af medlemsstaternes fælles værdier, der er nævnt i artikel 2 TEU, herunder retsstatsprincippet (dom af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

49 Dette krav om uafhængighed omfatter i henhold til fast retspraksis to aspekter. Det første, eksterne, aspekt kræver, at den pågældende ret udøver sit hverv helt uafhængigt og uden at være underlagt noget hierarkisk forhold eller stå i afhængighedsforhold til nogen og uden at modtage ordrer eller instrukser fra nogen, og at den således er beskyttet mod indgreb og pres udefra, der kan bringe dens medlemmers uafhængige bedømmelse i fare og påvirke deres afgørelser (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 121, og af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 50).

50 Det andet, interne aspekt hænger sammen med begrebet »upartiskhed« og vedrører det forhold, at der skal være den samme afstand til tvistens parter og deres respektive interesser for så vidt angår tvistens genstand. Dette aspekt fordrer objektivitet og en fuldstændig mangel på interesse i sagens udfald ud over den strikte anvendelse af retsregler (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 122, og af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 51).

51 Disse garantier for uafhængighed og upartiskhed forudsætter, at der findes regler om bl.a. det omhandlede organs sammensætning, som gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl i offentligheden om, at organet er uimodtageligt for påvirkninger udefra og neutralt i forhold til de interesser, som står over for hinanden (jf. i denne retning dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den

øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 123, og af 11.7.2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 og C-727/21, EU:C:2024:594, præmis 52).

52 Hvad nærmere bestemt angår princippet om upartiskhed kræver dette, således som generaladvokaten har anført i punkt 65 i forslaget til afgørelse, at dommerne ikke har nogen interesse, forudfattet mening eller forudindtagethed i de tvister, de påkender, idet de behandler alle parter ens og retfærdigt.

53 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået, upartiskhed som regel skal forstås således, at der ikke foreligger fordomme og forudindtagethed, hvilket kan efterprøves på forskellige måder. Ifølge den domstol skal upartiskhed vurderes ud fra en subjektiv fremgangsmåde, hvor der tages hensyn til en givet dommers personlige overbevisning og adfærd med henblik på at efterprøve, om den pågældende har udvist forudindtagethed eller partiskhed i den sag, der er indbragt for vedkommende, men også på grundlag af en objektiv tilgang, der består i at afgøre, om domstolen selv, bl.a. dens sammensætning, giver tilstrækkelige garantier til at udelukke enhver legitim tvivl om dens upartiskhed (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 15.10.2009, Micallef mod Malta, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, § 93).

54 I forbindelse med den objektive bedømmelse af upartiskhed skal det undersøges, om visse omstændigheder, der kan efterprøves, uafhængigt af dommernes personlige adfærd gør det muligt at så tvivl om dommernes upartiskhed. I denne forbindelse kan selv fremtræden have betydning. I henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis skal parternes synspunkter tages i betragtning ved en afgørelse af, hvorvidt der foreligger grunde til at frygte, at disse krav til uafhængighed og objektiv upartiskhed ikke er opfyldt i en given sag, men disse synspunkter er ikke afgørende. Det afgørende forhold består i fastslå, om de omhandlede bekymringer kan anses for at være objektivt begrundede (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 15.10.2009, Micallef mod Malta, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, §§ 96 og 98, og dom af 19.12.2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

55 I denne henseende har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ligeledes i det væsentlige fastslået, at dommeres deltagelse i en afgørelse vedrørende en inhabilitetsindsigelse mod en af deres kolleger, der er medlem af samme dommerkollegium, kan begrunde et klagepunkt om en tilsidesættelse af EMRK's artikel 6, stk. 1, hvis disse dommere selv er genstand for en sådan inhabilitetsindsigelse (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 22.9.1994, Debled mod Belgien, CE:ECHR:1994:0922JUD002681891, § 37).

56 Medlemmerne af et dommerkollegium, der skal træffe afgørelse vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt en dommers deltagelse i en given instans kan tilsidesætte kravet om en domstol, der forudgående er oprettet ved lov, kan således ikke selv befinde sig i en situation, der er identisk med denne dommers. Det forhold, at omstændighederne omkring deres egen udnævnelse til dommere er identiske med sidstnævntes, kan nemlig give anledning til rimelig tvivl hos borgerne med hensyn til dette dommerkollegiums neutralitet i forhold til de interesser, der står over for hinanden. Det følger heraf, at medlemmerne af det nævnte dommerkollegium ikke kan behandle spørgsmålet om den nævnte dommers uafhængighed og upartiskhed, når de befinder sig i identiske situationer.

57 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at bestemmelserne om den procedure, som sagsøgeren i hovedsagen har indledt, trådte i kraft efter en ændring af lov om den øverste domstol i 2022 med henblik på at sikre borgernes ret til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47. Denne procedure giver parterne i en sag, der verserer for Sąd Najwyższy (øverste domstol) mulighed for at anmode om en uafhængigheds- og upartiskhedstest for en dommer ved denne retsinstans, som skal træffe afgørelse i en sag, der vedrører dem, med henblik på at få fastslået, om denne dommer, der er udvalgt til at træffe afgørelse i den sag, der vedrører dem, opfylder kravene om uafhængighed og upartiskhed, idet efterprøvelsen af denne anmodning er betroet et særligt dommerkollegium sammensat af fem dommere udvalgt ved lodtrækning blandt dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), dog med undtagelse af den dommer, som anmodningen vedrører.

58 Det dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der på grundlag af artikel 29 i lov om den øverste domstol skal efterprøve spørgsmålet om uafhængighed og upartiskhed for en dommer ved denne retsinstans, skal således selv opfylde kravene til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47.

59 Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om en dommer, der er udnævnt til Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet i dets nye sammensætning, kan indgå i det dommerkollegium med fem dommere, der skal træffe afgørelse om en anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest indgivet i henhold til artikel 29 i lov om den øverste domstol, når omstændighederne ved den pågældende dommers egen udnævnelse er identiske med omstændighederne ved udnævnelsen af den dommer, der er genstand for denne anmodning.

60 I denne henseende fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at der i det dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der har til opgave at behandle anmodningen om en uafhængigheds- og upartiskhedstest i hovedsagen, bl.a. indgår tre dommere, der er blevet udnævnt efter indstilling fra domstolsrådet i dets nye sammensætning, og at en af disse tre dommere allerede er blevet erklæret inhabil i en anden sag efter den samme procedure som den, sagsøgeren i hovedsagen har anmodet om.

61 Når en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) er blevet udnævnt under omstændigheder, der er identiske med omstændighederne ved udnævnelsen af den dommer, som er genstand for en anmodning om en uafhængigheds- og upartiskhedstest, og som netop danner grundlag for denne anmodning, kan det, som anført i nærværende doms præmis 56, således ikke tillades, at denne første dommer kan have sæde i det dommerkollegium ved denne retsinstans, der skal træffe afgørelse om denne anmodning.

62 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at prøvelsen af, om kravene om uafhængighed og upartiskhed vedrørende en siddende dommer ved en retsinstans er overholdt og dermed kravene vedrørende retten til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser, betros et dommerkollegium ved denne retsinstans, der omfatter en eller flere dommere, som på grund af omstændighederne ved deres udnævnelse befinder sig i en situation, der er identisk med den, som den dommer, der er genstand for denne prøvelse, befinder sig i.

Det tredje spørgsmål

63 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at hvis et dommerkollegium ved en retsinstans, der skal træffe afgørelse om en anmodning med henblik på at efterprøve overholdelsen af kravene om uafhængighed og upartiskhed for et medlem af denne retsinstans, selv tilsidesætter retten til adgang til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov, på grund af tilstedeværelsen i dommerkollegiet af en dommer, der ikke opfylder disse krav, er den pågældende ret da forpligtet til at sikre, at en sådan dommer ikke deltager i behandlingen af denne anmodning, og skal den i givet fald undlade at anvende de nationale regler, der fastlægger sammensætningen af dette dommerkollegium, således at den nævnte anmodning kan behandles af en instans, der er i overensstemmelse med disse EU-retlige bestemmelser.

64 Det fremgår således af dette spørgsmål, at den forelæggende ret søger oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at en national ret, der skal efterprøve visse dommeres uafhængighed og upartiskhed, er forpligtet til at sikre, at det dommerkollegium, der foretager denne efterprøvelse, ikke omfatter dommere, der ikke opfylder disse krav, og, i bekræftende fald, hvilke foranstaltninger denne ret er forpligtet til at træffe med henblik herpå.

65 I henhold til fast retspraksis medfører princippet om EU-rettens forrang, at EU-retten har en fortrinsstilling i forhold til medlemsstaternes nationale ret. Dette princip medfører derfor en forpligtelse for alle instanser i medlemsstaterne til at sikre, at de forskellige EU-retlige regler gennemføres fuldt ud, idet medlemsstaternes nationale ret ikke kan ændre den virkning, som disse forskellige regler tillægges på disse staters område (dom af 13.7.2023, YP m.fl. (Ophævelse af immunitet og suspension af en dommer), C-615/20 og C-671/20, EU:C:2023:562, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

66 Det nævnte princip pålægger således navnlig enhver national dommer, der inden for sit kompetenceområde skal anvende EU-retlige bestemmelser, en forpligtelse til at sikre denne rets fulde virkning i den sag, som den pågældende skal behandle, idet denne om fornødent af egen drift skal undlade at anvende enhver national lovgivning eller praksis, der er i strid med en bestemmelse i EU-retten, der har direkte virkning, uden at denne behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale lovgivning eller praksis ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel. Overholdelsen af denne forpligtelse er bl.a. nødvendig for at sikre respekten af medlemsstaternes lighed over for traktaterne og udgør et udtryk for det i artikel 4, stk. 3, TEU angivne princip om loyalt samarbejde (dom af 13.7.2023, YP m.fl. (Ophævelse af immunitet og suspension af en dommer), C-615/20 og C-671/20, EU:C:2023:562, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

67 Domstolen har allerede fastslået, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, som pålægger medlemsstaterne en klar og præcis forpligtelse til at nå et bestemt resultat, hvortil der ikke er knyttet nogen betingelser, bl.a. med hensyn til uafhængigheden og upartiskheden af de retsinstanser, som skal fortolke og anvende EU-retten, og kravet om, at disse forinden er oprettet ved lov, har direkte virkning, som indebærer, at anvendelse af enhver eventuel national bestemmelse, retspraksis eller praksis, der er i strid med disse EU-retlige bestemmelser, således som de er fortolket af Domstolen, skal undlades anvendt (dom af 13.7.2023, YP m.fl. (Ophævelse af immunitet og suspension af en dommer), C-615/20 og C-671/20, EU:C:2023:562, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

68 Det fremgår ligeledes af fast retspraksis, at selv i mangel af nationale lovgivningsmæssige foranstaltninger, der bringer et af Domstolen konstateret traktatbrud til ophør, påhviler det de nationale retsinstanser at træffe alle foranstaltninger til fremme af den fulde gennemførelse af EU-retten i overensstemmelse med anvisningerne indeholdt i den dom, der konstaterer dette traktatbrud. De nævnte retsinstanser er endvidere i medfør af princippet om loyalt samarbejde, der er fastsat i artikel 4, stk. 3, TEU, forpligtet til at bringe ulovlige følgevirkninger af en tilsidesættelse af EU-retten til ophør (jf. i denne retning dom af 10.3.2022, Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, præmis 38 og 63 og den deri nævnte retspraksis, og af 13.7.2023, YP m.fl. (Ophævelse af immunitet og suspension af en dommer), C-615/20 og C-671/20, EU:C:2023:562, præmis 64).

69 For at opfylde de forpligtelser, der er nævnt i denne doms præmis 65-68, skal en national ret i videst muligt omfang fortolke den relevante nationale lovgivning i overensstemmelse med de krav, der følger af EU-retten. Hvis en sådan fortolkning imidlertid ikke gør det muligt at undgå en tilsidesættelse af borgernes ret til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov, er denne retsinstans med henblik på at sikre EU-rettens forrang forpligtet til at undlade at anvende de omhandlede nationale bestemmelser, navnlig når disse ville føre til, at en sag behandles af dommere, som kunne mangle eller synes at mangle den krævede upartiskhed (jf. i denne retning dom af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 159 og 161, og af 13.7.2023, YP m.fl. (Ophævelse af immunitet og suspension af en dommer), C-615/20 og C-671/20, EU:C:2023:562, præmis 65).

70 Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU pålægger imidlertid ikke medlemsstaterne en fælles model for at sikre en effektiv retsbeskyttelse eller for at genoprette den tillid til retssystemet, som offentligheden har mistet som følge af systemiske uregelmæssigheder ved udnævnelsen til dommerembeder (dom af 24.3.2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Udelukkelse på grund af inhabilitet af en dommer ved de almindelige domstole), C-521/21, EU:C:2026:242, præmis 64).

71 Det tilkommer derfor den pågældende medlemsstat i sin retsorden at fastsætte de processuelle regler, der gør det muligt at sikre, at en anmodning, der har til formål at få efterprøvet, om et medlem af en domstol overholder kravene om uafhængighed og upartiskhed, behandles af et dommerkollegium, som overholder de krav, der følger af den grundlæggende ret til adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol.

72 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at hvis et dommerkollegium ved en retsinstans, der skal træffe afgørelse om en anmodning med henblik på at efterprøve overholdelsen af kravene om uafhængighed og upartiskhed for et medlem af denne retsinstans, selv tilsidesætter retten til adgang til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov, på grund af tilstedeværelsen i dommerkollegiet af en dommer, der ikke opfylder disse krav, er den pågældende ret forpligtet til at sikre, at en sådan dommer ikke deltager i behandlingen af denne anmodning, og den skal i givet fald undlade at anvende de nationale regler, der fastlægger sammensætningen af dette dommerkollegium, således at den nævnte anmodning kan behandles af en instans, der er i overensstemmelse med disse EU-retlige bestemmelser. Navnlig skal dommere, der ikke opfylder kravene til den nødvendige upartiskhed, udelukkes fra det dommerkollegium, der skal foretage denne prøvelse. Det tilkommer den pågældende medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte de processuelle regler, der gør det muligt at sikre, at en sådan anmodning påkendes af et dommerkollegium, som overholder de krav, der følger af den grundlæggende ret til effektive retsmidler og til en upartisk domstol.

Sagsomkostninger

73 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

omstændighederne omkring udnævnelsen af en dommer i sig selv kan medføre en tilsidesættelse af retten til en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser, hvis disse omstændigheder indebærer en uregelmæssighed af en sådan art og alvor, at den vækker rimelig tvivl hos borgerne om denne dommers uafhængighed eller upartiskhed.

2) Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for, at prøvelsen af, om kravene om uafhængighed og upartiskhed vedrørende en siddende dommer ved en retsinstans er overholdt og dermed kravene vedrørende retten til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i disse bestemmelser, betros et dommerkollegium ved denne retsinstans, der omfatter en eller flere dommere, som på grund af omstændighederne ved deres udnævnelse befinder sig i en situation, der er identisk med den, som den dommer, der er genstand for denne prøvelse, befinder sig i.

3) Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

hvis et dommerkollegium ved en retsinstans, der skal træffe afgørelse om en anmodning med henblik på at efterprøve overholdelsen af kravene om uafhængighed og upartiskhed for et medlem af denne retsinstans, selv tilsidesætter retten til adgang til en domstol, der forudgående er oprettet ved lov, på grund af tilstedeværelsen i dommerkollegiet af en dommer, der ikke opfylder disse krav, er den pågældende ret forpligtet til at sikre, at en sådan dommer ikke deltager i behandlingen af denne anmodning, og den skal i givet fald undlade at anvende de nationale regler, der fastlægger sammensætningen af dette dommerkollegium, således at den nævnte anmodning kan behandles af en instans, der er i overensstemmelse med disse EU-retlige bestemmelser. Navnlig skal dommere, der ikke opfylder kravene til den nødvendige upartiskhed, udelukkes fra det dommerkollegium, der skal foretage denne prøvelse. Det tilkommer den pågældende medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte de processuelle regler, der gør det

muligt at sikre, at en sådan anmodning påkendes af et dommerkollegium, som overholder de krav, der følger af den grundlæggende ret til effektive retsmidler og til en upartisk domstol.

Underskrifter